

1.-

1853

Jutlus

mis

waene karjane tühjas lanes

15. Pühh. pärr. Kolmaino-Zumm. Pühh. 1848

ommas firrikus teinud.

(Matt. 6, 24—34).

Teist korda.

244

Tallinnas, 1853.

Trükkitud J. H. Gresseli kirjadega

Bibliotheca
caesalis
Dorpatensis

2 u l t u z

Ein

Auf Befehl Seiner Kaiserlichen Majestät wird von dem
Reval'schen Evangelisch-Lutherischen Stadt-Consistorio desmit-
telst attestiret, daß in vorstehender Schrift nichts gegen die
heilige Schrift und die symbolischen Bücher enthalten ist.
Reval, den 7. Mai 1853.

Im Namen Eines Reval'schen Evangelisch-Lutherischen
Stadt-Consistorii
Präsident Dr. Friedrich Georg v. Bunge.

No. 110.

G. Sloy, Secretair.

(L. S.)

Der Druck wird gestattet.

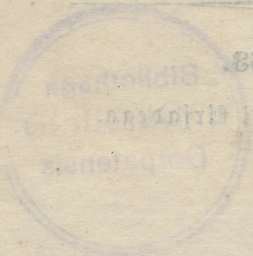
Dorpat, den 30. Mai 1853.

Abgetheilter Censor de la Croix.

142

2/25890

i 33818216

kui tahhes, selle polest jääb ta ikka weel Adama lapses, se on lihhalikkus inimesses, kes patto ja surma al. Agga ristiiinnimenne, se on teine asji, ta polle mitte Adama laps, pollegi temmal mitte issa egga emma ma peäl, waid temma on Jummalala laps ja taewa pärria. Agga ristiiinnimesseks kutsutakse tedda sepärrast, et temma süddame polest Onnisteggiga ühendud on, kes üllesläinud omma Issa jure, ja et temma ussub, et temmal Jesusse pärrast ja Temma läbbi Jummalala arm ning iggawenne lunnastaminne ja ello on.“ „Hea ello ja teggude polest on ka Juda= ja Türgi=rahwa seas nisuggusi olnud, kes inimeste ees wägga sure au ja kitusse wäärt ollid, nenda et nemmad nisugguse wäljaspiddise hea ello polest inimeste ees ka surema au ja kitusse wäärt ollid, kui mitto neist, kes tössised ristiiinnimesed. Agga selle asja polest on suur wahhene wähhel, et ristiiinnimesel uus walgus süddames on, se on usk, ning et temma tunneb omma kõlwatumat järge ja kardab Jummalat ning lodab armo peäle ja ussub, et temmal pattude andeksandminne ja lunnastaminne Jesusse Kristusse Jummalala poia sees on, ja et ta Temma läbbi Jummalala mele pärrast ja iggawessesse ellus ärrawallitsetud on.“ Jälle ütleb önnis Lutterus: „tössised ristiiinnimesed on **nendafammoti** nõdrad ja pattused kui keik muud inimessesed, et naad kül roppo pattude eest ennast hoidwad, ja ka nisugguste

sisse langewad nemmad wahhel, agga nemmad
 ei jä mitte nende sisse." — Need waggad püh-
 had, kes omma pühhitsusele otsa ei tea, ei
 moista sest mitte ühtegi ja arwawad, et Kris-
 tusse riik nisuggune peab ollema, kus ühtegi
 patto sees. Ummogi mitte! Agga se on üks
 ristiinnimenne, kes pattune on ja omma patto-
 tunneb ja kellel se süddame waewaks ja mele-
 haigusseks on, et ta weel patto ennese seest leiab."
 „Ja nisugguse usklikko pattud polle mitte wä-
 hemad pattud, kui nende pattud, kes uskinatta;
 agga nemmad on temmale andeks antud ja
 teistele kinnitud, sepärrast et temma ussub,
 et temma pattud temmale Kristusse ohwri pär-
 rast andeks antud, nenda et temma õnnis on,
 et tal kül weel patto on, agga teised õnne-
 tumad.“ Segipärrast on ka tõssised ristiinni-
 messed weel ni willetsad ja nõdrad, et õnnis
 Lutterus isseenneseft tunnistas, et temma ei suut-
 nud mitte nigikauaks ühte järge Jummal
 peäle mõttelda, kui aega lähhäb Issameie palwet
 otsast otsani luggedes, ja et kui inimessed olleksid
 teadnud, misuggused mõtted ühhe ainsa tunni
 sees temma süddames, siis nemmad olleksid tedda
 hullo koera cest ahhelaga kinni pannud.“ Ja
 peäle sedda, et usklikud isseenneseft seddawisi
 ei woi luggu piddada, sawad nemmad teiste in-
 nimeste polest põlgtud, alwaks petud ja wihta-
 tud, nenda et Lutterus ütleb: „nende usk saab
 hukkamoistetud, ärrawannutud ja ärranetud, na-
 go olleks se keigehullem umbusk, rummalus ja

õbggedus," ja liati nende jutlus on ennamiste keikidel pahhandusseks ja jõlledusseks, nenda et kirrikus, kui suur koggodus kous, waewalt 10 woi 12 hulga seas on, kellel kõrwad on kuulda ja kes sest õiget kasso noudwad ja sawad.

Miks ma teile tänna ni paljo Lutterussest räägin, armad kuuljad? Ei mitte sepärrast nago olleks Lutterus meie A ning D ja nago olleks temmale se nimmi antud, mis ülle keige nimme on ja kelle läbbi meie woime õnsaks jada. Ei mitte, seks ei kõlba ta mitte, kes issegi, nenda kui meie waesed pattused, ei woinud Issameiet otsast otsani ilma maiale mõtlematta luggeda, ja sedda ta teadis issegi wägga selgeste, nenda et ta ka isseenesest ütles: „ma ei tea ühtegi Lutterussest, minna ei tahagi mitte midagi temmast teäda, ei kulutagi ma ühtegi temmast, waid Kristussest; wõtko kurrat sedda Lutterust, kui — — ta woi b, agga jätko ta agga Kristusst rahhule, küllap meie siis ka rahhule jäme.“ Mitte polle ma sepärrast tänna ni paljo Lutterussest rääkinud, nago olleks temma meie tee ehk wahhemees, waid sepärrast et Lutterusse usso inimenne peab teädma, mis Lutterusse usk on, liati kui meie mõnne näddala pärrast jälle Lutterusse õige usso ülleswõtmisse pühha pühhitseme ning sepärrast, et temmale antud sedda ni wägga selgeste üllesrääkida, et isse assti on õigus, au ja tarkus innimeste ja isse jälle Summala ees. Jah, kül ifka isse assti, sest miks ma muudo tänapäwase Ewangeliumi

järrel pean kulumata, et ei pea mitte murretsema? Sga wannem ütleb allamale: murretsel! Perremees ütleb sullasele, perrenaene ümmardajale, isja omma poiale: murretsel, ja ikka jälle: murretsel, et sa õpid tööd teggema ja et sa aegsaste middagi kokkõrjad, mis sa wanna ea sees woiksid kätte wõtta ja et sul ka siis pudo ei olle, kui haigus ehk mu õnnetus juhtub. Nenda olleme keik murretsenud ja murretseme weel, mitte agga hoomse päwa, waid ka tulles nädala ja ku ning aasta ja mitme aastade ette, — ja nüüd pean minna kantsli peält Jummal nimel ütlemata ja kinnitama: ärge murretsel mitte koggoniste! kuidas se passib?! — Jah, se passib wägga hästi; sest miks meie muudo — õpetaja ni hästi kui koggodus — iggal pühapäwal teine teist nenda terretame, et meie „wae sed inimessed olleme, kes patto sees sadud ja pärrast keige omma ello aia pattuses ellus elland, nenda et meie mõnnesarnatsel kombel Jummal ja Temma pühha käsude wasto patto teinud mõttede, sannade ja teggudega ja pörgo ja iggawesse hukatusse wäärt olleme, kui Jummal nenda tahhaks nihhelda, kui temma kange kohhus käsib ja meie pattud on teinud.“ — Jah, meie murretseme, meie murretseme keik paljo, agga et meie nenda teme, se on rummalus, se on pat ja sest peaks meil püsti häbbi ollema! Ütleks inimenne: noh, weel! Se peab rummalus ollema, kui ma nores põlwes ja kui

mul terwis kã, murret kannan, et mul olleks middagi kätte wõtta, kui ma wannaks ehk haigeks läinud, ja kewwadel et mul süggisel olleks middagi õsuda ja aita panna?! Jah, sõber, kes ja nenda kostad, so jut on õige kül; agga egga ma polle siinnule mitte rãkinud. So juttust näikse, et sa sure hulga seast olled, kellel ellawat Summalat ei olle, ja egga ma nendele mitte ei hakka üttema: „ãrge murretsenge,“ egga nenda: „ãrge noudke omma õigust tagga, mis teil teggudest inimeste ees on.“ Teie ollekste rummalad, kui teie mitte ei murretseks, sest et teil Tedda ei olle, kes teie eest murretses! kui siis teiegi ei peaks ennese eest murretsema, siis polleks jo keddagit, kes teie eest murretses. Nendasammoti peate teie õfma omma ennese õigust, se, mis inimeste ees maksab, kinnitada; sest Summala õigussest ollete teie muidogi ilma; kui teil nüüd sedda õigust ka mitte ei olleks, mis inimeste ees ja ma peäl maksab, siis polleks teil jo õhtegi õigust, nenda kui parrago neid kurje inimesesi kül on ma=peäl, kes ei ussu selle ellawa Summala sisse, kes omma eest murret kannab, ja kes enneste eest ka murret ei kannab, ehk kellel sedda Kristusse õigust ei olle, mis usust tulleb ja kes omma ennese õigussest, mis teggudest tulleb, ka mitte ei holi. Ei ellades ei tohiks ma ni süggustele mitte ütelda: „ãrra murrese mitte!“ egga ka nenda: „sest polle kasso, kui sul kül se õigus inimeste ees on,

mis so omma teggudest ja ollemisest tulleb.“
 Sest on kül kasso, ehk kül agga siin ello sees
 ja ma peäl, ja ma issegi ep ütle iggapäwase
 ello sees ja kui isja omma laste, kui per-
 remees omma allamatte wasto mitte:
 „ärge murretsege!“ waid „murretsege!“
 Kuidas?! Kas se, mis pühhapäwal ja kirrikus
 ja kantsli peäl tössi on, polle ka argipäwal ja
 koddoo woi põllul tössi? Kül ikka; agga kui neid,
 kellel se Jummal on, kes nende eest murretseb,
 ni piisut ma peäl, kui (Gutterusse sanna järrel)
 kallid kiwwa ja perlid raudkiwwide wasto:
 jo mul siis „iggapäwase ello sees“ enneminne
 raud kiwwide kui kalli kiwwidega teggemist on,
 ja kas ma siis nende kiwwidega, mis meie põllo
 peäl on, nenda pean ümberkäima, kui kalli kiw-
 wide ja perlidega? Kallid kiwwa ei woeta mitte
 raudkangiga, egga tehta neist mitte kiwwiaeda,
 agga nenda tehakse raudkiwwiga, mis kül ikka
 ka üks hea asji on, seäl kus temma aitab, ag-
 ga kellega mitte ei woi nenda ümberkäidud
 sada, kui kalli kiwwidega. Agga kui raudkiwwi,
 mis mitte ei teaks, et temma ja kalli kiwwi
 wahhel wahhet on (nenda kui se lihhalikkul in-
 nimesjel jölledusseks on et temma ja waimolikko
 innimesse wahhel peaks wahhet ollema, 1. Kor.
 2, 14. 15.), nääks, et ma piisokesse kalli kiw-
 wi tükki eest mitto sadda rubla maksan, ja mitto
 näddalat temma kallal tööd teen, et ma wõiksin
 sedda viete hülgawaks tehha, eks ta ütles, et
 ma meletu ja sögge inuimeine ollen, ja eks

ta sõimaks ja vihkaks mind, eks ta hüaks mind kurjaks ja pettiseks, kui ma sedda mües teise käest wägga paljo rahha nisugguse piisokesse kiwvi killo eest wõttaksin, nendasamoti kui Jeesuse „piisokenne karjoke“ iggal aial ja keikis paikus sure hulga melest meletu ja sögge, kurri ja pettine olnud ning sõimatud ja vihkatud sanud. Kes tark on, se moistab mis ma ütlen. Eks enne we upputust polle need 8, kes sure waewaga ommale laewa ehhitasid, mitte keige mailma melest rummalad ja söggedad olnud, ja enne Sodama ärrahukkamist jälle need 4, kes kartsid et tuld ja wewelt piddi taewast mahhafaddama? Eks polle keige mailma melest se hoor Raab häbbematta, kurri ja hirmus inimenne ja usklikkude isja mõrtsuka s, kes omma ennese poega ni hirmsal wiisil piddi ärratapma; agga wata, mis ütleb Jummalanna sanna neist Sak. 2, 20—26! Need üksikud „perlid“ sure hulga seas moistwad mis se on, kui ma neile ütlen: „laske surnud ommad surnud mahhamatta ja käige teie Jeesuse järrel,“ ehk „kui legi ei wiika omma isja ja omma emma, se ei woi mitte Jeesuse jünger olla,“ ehk ka „ärge murretsege mitte omma ello eest, mis teie peate sõma;“ — agga kui ma nenda teistele peaksin räkima, siis ausamad nende seast peaksid mind rummalaks ja walleõppetajaks ja teised ei teeks omma wannemattele siin ello sees ühtegi head ja ei holiks ka pärrast nende surma nigipaljo neist, et nemmad neid mahhamattaksid, nendasam-

moti hakkaksid nemmad holetumal wiisil ja ilma tötta ellama ja ütleksid: eks se polle sinno õppetus? Ei mitte söbber, se polle mitte minno õppetus; sest minna ollen kirrikus õppetanud, ja kirrikus pean ma nenda õppetama nago olleks keik se suur koggodus, mis seäl kous, tös= sised ristirahwas, olgo küil et nisuggusi agga 10 ehk 12 ja ni piisut teiste wasto hulga seas on, kui „kallid kiwwa ehk perlid raudkiwwide was= to.“ Sago siis nüüd weel mõnne sannaga „per= lidele“ ärraselletud, et se nende polest „rum= mal“ ja neil „pattuks“ on, missest neil peaks süddamest „häbbi“ ollema, et ka nem= mad — parrago! — weel murretsewad ja ni paljo murretsewad.

Se on meie polest rummalus, a. w. n. b. Jesusse Kristusse sees, et meie ka weel murretseme, sest sedda polle tarwis ja sest polle mitte kasso waid kahjo; agga kui sa middagi teed ja ikka peäle teed, mis polle tarwis ja mis= sest kasso ei olle, waid kahjo, siis olled sa wiist rummal.

Sedda polle mitte tarwis, sest se keigewäg= gewam on meile ütelnud: „ärge murretsäge üh= tegi“ ja jälle: „heitke keik omma murret Min= no peäle, sest Ma murretsen teie eest.“ Naene, kui sinna olleksid tulikul ja mees toas, ja tem= ma ütleks sulle: kui willi kiwwil otsas on, siis anna mulle teada, et ma wiljakotti senna wiin, eks sa polleks siis rummal, kui sa isse kottiga jahhiksüd ja nuttaksüd ja karjaksüd, et sa ei sa

sedda mitte westkile, sest et ta wägga liga raske, agga ei kutsuks mitte omma meest, et ta kotti senna wiiks? Meie loeme pühhas kirjas, kuidas Jehowa — Jesus ommaksid ikka on aitnud kei gesugguse ihho ja hinge hädda sees, meie olleme sedda isse tuhhat ja tuhhat korda näinud, kuidas Ta nüüdki ja meid ennast immelikkul wiisil ja ikka läbbi on aitnud; agga ikka olleme jälle selle rummala naese sarnatsed, kes mötleb, et ta isse peab rasket kotti kandma, et kül mees lubband ja peälegi käskenud: kutsu mind, ma kannan! — — Siati kätb se murre järgeste meie peäle: kust ma leiba ja ridid wöttan? Jesus ütleb: pange tähhele need linnud ja lillikesed, eks teie taewane Issa ei joua neid toita ja katta. Sa kostad: mis sest räkida, kül Ta jouab neid toita ja on innimesesed Edeni aedas ka toitnud, agga pärrast patta langmist peame meie isse omna kätte tö läbbi ennast toitma. Kes sedda ütleb? Kas wäetimid lapsed, haiged ja wägga wannad innimesesed ka omna kätte tö läbbi ennast toitwad, ja kas ial üks innimenne mapeäl ennast omna kätte tö läbbi toitnud? Kül peame tööd teggema, et meie se läbbi patta mele tulletame, kelle pärrast meid Edeni aiast on wälja lükkatud sanud, ja sest et laiskus on kurrati peapaddi, kelle läbbi keisjuggused kirjad mötted ja himmud, liate nisjuggused meie süddamesse tulleswad, mis kuendama kässo wasto; agga kas meie tö meid toidab? Kui sa nidad, mis sa siis teed,

Kui et sa sedda rohto wikkati ja rehhaaga korjad, mis Jummal on lastnud kaswada ja nendasamuti wilja kui sa õs sud. Kas so kändminne ja äästaminne ning külwaminne teeb sedda, et ühhest wakkast 4 woi 5 ehk 10 saab? Ummogi mitte; sedda teeb Jummal, ilma kelleta so willi ma sees ärramäddaneks, ollesid sinna kül ni paljo tööd seäl kallal teinud kui tahhes. Sa pead tööd teggema, agga linnokke peab ka tööd teggema. Kui temma mitte ümber ei lendaks egga otsiks, siis temmagi murreks nälga; agga ei temma ümberlendminne egga otsiminne ei te sedda mitte, et ta middagi leiab, waid sedda teeb jälle Jummal. Kas ta sepärrast soigub ja õhkab, murretseb ja ennast kurwastab: kas home peaksid weel iwwakesse leida ollema? Ei mitte, temma, se moista matta loom moistab, et sedda tarwis ei olle, ja sinna ja meie — ei moista sedda mitte!

Murretsemist polle tarwis ja sest ep olle ka mitte kas so waid kahjo. „Kes on teie seast, kes omma murrega ennese pitkusse jure woi ühhe küünra jätkada?“ nenda küsib tänapäwane Ewangelium, ja „kes on teie seast, kes omma murrega ussa orrase peält ehk kartuhwolitõbbe nende kallalt on ärraaianud?“ küsib minna: kui sa woiksid ni mees olla, et kui sa tännini wägga paljo murretsemud, sa eddespidi keik omma murret kõrwale, ehk weel parrem süddamelikko lotusse ja palwega omma ellawa Jummalala peäle heidaksid, kül siis Temma sulle näitaks, et Ta

ellab ja et sinno murrest ka aialikkult mitte kasso waid kahjo olnud. Agga kus jääb weel se, et sa isse omma süddant koormad nisuguse peatoidusse murrettega, mis ammogi kui tiggedad ohhakad olleksid sedda head semet seal fees ärralämuatanud, kui Jesusse pitk meel ja heldus polleks ni immelikkult suur, ja kui Ta isse polleks ikka ja ikka appi tulnud. Oh Ta teab, mis waese innimesse süddant koormab ja waewab, Ta on isse pattuste pärrast 33 aastad siin ma=peäl tööd teinud ja waewa näinud, Temma on isse tunnud, et siin iggal päwal omma waew on ja Temmal on wägga halle meel, et need, kelle pärrast Ta omma werd är rawalland ja kes kurrati, mailma ja patto läbbi muidogi ni paljo waewa näggewad, weel ilma asjata ja viete melega isseennesele nenda tühja murre läbbi waewa teggewad!

Ta se on weel pissut, et murretseminne rummal ja asjata ning kahjuks, ta on peälegi ka pat. Mis on pat? Neid pattusi on kül paljo, agga se pat, se on keikide pattude juur ja se, mis nüüd, kus Jesus keikide pattude eest surnud, üks päinis weel iggawesse hukatusse sisse sadab, se on usk matta meel. „Pühha Waim annab mailmale märko“ — ütleb Jesus — „patto pärrast, et nemmad ei ussu Minno sisse.“ Nenda ütleb Temma Ue Seädusse ramatus, ja kuidas teggi Temma Seädusse aial? Miks läkšid innimesjed we ja pärrast tulle läbbi hukka? Sepärrast et nemmad ei usknud,

et weupputus pididi tullesma ja tuld pididi taewast mahha saddama, sest muido ollekšid nemmad en- nesele ka laewa teinud ja Lotti seltsis Sodomast wälja läinud. Miks Egiptusse rahwas punnases merres ärrauppusid, kuid et nemmad ei usknud et Issand pididi omma rahwast immelikkul wišil nende käest peästma? Miks Israeli rahwas kõr- bes ärrasurrid, kuid et nemmad ei usknud, et sest et Jehowa nendega olli, Kanaani ma rah- was ollekšid neile „leiwaks olnud?“ Ja nenda ikka ja iggas paikas. Agga kui Wanna Seädusse aial se, kes Temma siise uskus, polle ellades hukka sanud, kui palju wähhem nüüd, kui Ta isse innimesseks sündinud, et Ta wiiks meile appi tulla! Owa teggi Summalat walle- likuks algmisest se on kurratiks, sest temma ei usknud, et temma pididi surrema, kui ta kül- sest ärrakeeldud puust sööks, ja teggi jälle kurratit Summalaks, sest ta kulis kurrati sanna ja põlgas Summala sanna; agga mis teme meie, kui meie murretseme, kust toidust ja ridid same, ja Summal on ütelnud: „noudke esšite Sum- mala riki ja temma bigust, siis sedda keik peab teile peälegi antama“ ja „Summala- kartusjel on selle sinnatse ja tullesma ello too- tus“ ja „kes omma ennese Poiale polle armo annud, waid on Sedda meie keikide eest ärraan- nud, kuis ei peaks Temma mitte ka Sellesamma- ga meile keik armust andma?!“ Tõeste, meie teme Sedda ka wallelikuks, agga Mam- monat ommaks Summalaks, kui meie rah-

hul ja julged olleme, kui meil agga raha küll
kä. Häbbi, püüsti häbbi sünnule ja minnule, et
meie nenda esimesse kässo wasto teme, häbbi et
lomad omma loka peäle lootivad ja meie om-
ma Issa peäle mitte ei loda! Mis kuningas
ütteks, kui temma lapsed mures olleksid, kas neil
home voi tullesal aastal weel peaks leiba ja
kattet ollema, ja kus on se kuningas, kes
nenda ommad allamad armastanud, et ta om-
ma ainosiündinud poja nende eest olleks andnud,
voi on meie taewane Issa waesemi kui kun-
ningas? Töeste, jah töeste, kui wäggede Issand
nenda meile olleks teinud, „kui Temma kange
kohhus käsib ja meie pattud on teinud,“ siis
olleksime meie keif ammogi kui Sodoma rahwas
olnud ja Komorra rahwa sarnatseks sanud, ja
täanno kurratile, et ta meid iggal päwal ni roh-
keste waewab, täanno mailmale, et ta tedda ni
truiuste aitab; sest meie olleme „waewa“ wäärt
ja ärrateninud ja parrem siin, selle tühja ja
ürrikesse ello sees, risti kanda ja kurwastud sa-
da, kui seäl, kus „us mitte ärra ei sitre egga
tulloke ärra ei kustu!“ Amen.